

FORSKNING PÅ KRIGS- SEILERNES HISTORIE

Bok om utenlandske krigsseilere som omkom på norske skip ble lansert i både norsk og engelsk utgave. I forbindelse med lanseringen av den engelske utgaven inviterte den kinesiske ambassadøren til seminar om andre verdenskrig i Asia med særlig fokus på de utenlandske krigsseilerne.

PLATTFORM

Stiftelsen Arkivet går sammen med Politiet og KS Agder/kommunene i Agderfylkene om opprettelse av Plattform - Norsk institutt for forebygging av antidemokratiske krefter og voldelig ekstremisme. Samlokaliseringen skal styrke det forebyggende arbeidet, samt bli et relevant nasjonalt fag- og kompetansemiljø.

HENRIETTE BIE LORENTZEN

Historisk museum i Berlin åpnet i april 2015 en stor utstilling med historien til tolv europeiske land etter andre verdenskrig. I Norges avdeling ble Henriette Bie Lorentzen, som overlevde Ravensbrück, fortalt basert på Stiftelsen Arkivets dokumentasjonsarbeid.

HØYDEPUNKTER 2015

- Ny strategi vedtatt av styret
- Flere skoleelever og lærere på omvisning og undervisning
- Økt oppsøkende kontakt med skolene i begge Agderfylker
- 30 millioner kroner til utbygging
- 1,5 millioner kroner til drift av *Norsk senter for krigsseilerhistorie*
- Bokutgivelse om omkomne utenlandske krigsseilere på norske skip
- Seminar på den kinesiske ambassaden
- Plattform - Institutt for forbygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme etablert sammen med KS Agder og Agder politidistrikt
- «Brennpunkt Arkivet» ny, permanent utstilling forberedes for åpning 9. april 2016
- Dokumentasjon fra Stiftelsen Arkivet med på utstilling i historisk museum i Berlin
- Utvidelse av bygningsmassen ved kjøp av naboeiendommen sammen med Vest-Agder Røde Kors

STIFTELSEN ARKIVET

Større rom for menneskeverd

Audun Myhre
Direktør

Stiftelsen Arkivet har to peilemerker for den daglige driften og utvikling av virksomheten; vedtektenes formålsbeskrivelse og målet for tildelingen fra Kunnskapsdepartementet via VOX som tilskuddsforvalter. Kort sagt kombineres stiftelsens oppdrag av et generelt informasjons- og

dokumentasjonsarbeid og et særlig opplærings-tilbud til barn og unge om krigshistorien, menneskerettigheter og fremtidsrettet fredsarbeid. Møtet mellom historien og de aktuelle utfordringer og muligheter i dagens samfunn både lokalt, nasjonalt og globalt gir virksomheten en særlig dynamikk.

Som en hjelp til å løse samfunnsoppdraget, har styret etter prosess i staben vedtatt en strategi med visjonen **Større rom for menneskeverd**. Strategien har to nivå, et overordnet langsiktig nivå med elementene visjon, samfunnsoppdragsbeskrivelse og tre kjennetegn for virksomheten. Deretter følger en mer dynamisk del med de tre operative satsingsområder forskning, dokumentasjon og formidling. I tillegg inngår ressursforvaltning som et fokusområde.

Opplæringstilbudet til barn og unge består av klassebesøk på Arkivet og ulike oppsøkende aktiviteter ute på skolene i Aust-Agder og Vest-Agder. Totalt deltagertall viser økning med 1 152 elever og lærere, fra 5 929 i 2014 til 7 081 i 2015.

I en verden hvor den nære sammenhengen mellom det lokale og globale stadig bekreftes, er det viktig for Stiftelsen Arkivet også å være tilstede på internasjonale arenaer både som bidragsyter og for å hente kunnskap og bygge kompetanse. Historisk museum i Berlin åpnet i april en stor utstilling med historien til tolv europeiske land etter andre verdenskrig.

I Norges avdeling ble historien til Henriette Bie Lorentzen, som overlevde Ravensbrück, fortalt basert på Stiftelsen Arkivets dokumentasjonsarbeid.

Arbeidet med krigsseilerhistorien har resultert i et eget seminar på den kinesiske ambassaden i september hvor Stiftelsen Arkivet var medarrangør. Dokumentasjonsarbeid tilknyttet omkomne kinesiske sjøfolk på norske skip gav muligheten for å snakke om enkeltmenneskets verdi i lys av visjonen «Større rom for menneskeverd». Gjennom dette arbeidet er det også etablert kontakt med Dalian-universitetet i Kina hvor vår forsker på området deltok med seminarforedrag under et studieopphold.

Stiftelsen Arkivet er tilknyttet et internasjonalt nettverk av forskere fra sju europeiske land som arbeider med å dokumentere og formidle historien om den tidligere konsentrasjonsleiren og tukthuset Sonnenburg. Samarbeidet i 2015 omfattet bidrag til ny utstilling i Słońsk i Polen, et bokprosjekt utgitt på tysk og polsk og en konferanse i Berlin der de historiske innsiktene fra Sonnenburg brukes med tanke på holdnings- skapende arbeid overfor europeisk ungdom i dag.

Det bilaterale EØS-prosjektet «Books discovered once again» i samarbeid med Nasjonalbiblioteket i Tsjekkia er et annet eksempel på en verdifull internasjonal relasjon.

Høsten 2014 utfordret forfatter Jon Michelet Stiftelsen Arkivet til å ta et ansvar for videre forvaltning av krigsseilerhistorien. Det har resultert i opprettelsen av Norsk senter for krigsseilerhistorie som i budsjettforliket på Stortinget fikk 1,5 millioner kroner i driftstilskudd fra 2016 etter god jobbing fra Sørlandsbenken på Stortinget. Saken fikk også en massiv mediedekning, ikke minst etter et leserinnlegg fra fem krigsseilere som særlig understreket viktigheten av at arbeidet med Krigsseilerregisteret blir videreført.

Nettsiden www.krigsseilerregisteret.no er utviklet i tett samarbeid med Lillesand Sjømannsforening og økonomisk støttet av Samlerhuset A/S. En samarbeidsavtale med Vest-Agder-museet, som har ansvar for museumsskipet Hestmanden, befester Kristiansand som sentrum for krigsseilerhistorie.

Større rom for menneskeverd handler også konkret om de fysiske, bygningsmessige rammebetingelser. I løpet av 2015 er det fattet politiske vedtak om bevilgning av i alt 30 millioner kroner til utvidelse av dagens lokaler. Aust-Agder og Vest-Agder fylkeskommuner og Kristiansand kommune bidrar med til sammen 15 millioner kroner, mens regjeringen bevilget 15 millioner kroner i sitt justerte budsjettforslag. Arbeidet med finansieringsløsningen har styrket kontakten med de ulike politiske miljøer.

For å redusere arealbehovet og kostnadene ved nybygg, kjøpte Vest-Agder Røde Kors og Stiftelsen Arkivet nabobygget Vesterveien 6 gjennom et felles aksjeselskap. Dette grepet forenklet arbeidet med den offentlige finansieringen av nybygget. Stiftelsen Arkivet mister imidlertid leieinntekter når leietagere i Arkivetbygningen flyttet over i Vesterveien 6.

Som en del av arbeidet for å øke det generelle publikumsbesøket og gjøre Stiftelsen Arkivets virksomhet mer kjent, er det tegnet medlemskap i både Næringsforeningen for Kristiansandsregionen og Arena USUS som er et nettverk av nesten 100 bedrifter i reiselivs-, opplevelses- og kulturnæringen på Sørlandet og i Telemark. Som ledd i satsing på økt publikumsbesøk ble åpningstiden om sommeren utvidet. Dette bidro til en viss økning i besøkstallet fra andre turister enn cruiseturistene.

Radikalisering og voldelig ekstremisme utfordrer et samfunn bygget på demokratiske grunnverdier. Gjennom et samarbeid med KS Agder, alle 30 kommuner i Agderfylkene og Agder politidistrikt ble Plattform: Norsk institutt for forebygging av antidemokratiske krefter og voldelig ekstremisme, formelt etablert i desember.

Instituttet vil blant annet engasjere en forebyggingskoordinator finansiert av prosjektmidler tildelt fra Justisdepartementet via KS Agder.

Besøkstallet i 2015 er omtrent på samme nivå som 2014. Dette er gledelig da det var kjent at antall cruiseskipsanløp ville bli vesentlig mindre i 2015. Bortfallet av cruiseturister kompenseres i besøkstallene med utvidelser i undervisningsopplegg og økt oppfølging av skoler.

BESØKSTALL	2013	2014	2015
Omvisning m/undervisning	3 380	3 950	4 176
Annen undervisning	2 739	1 979	2 905
SUM	6 119	5 929	7 081
Søndagsomvisninger	271	345	378
Andre besøk, særlig sommer	1 974	2 440	1 364
TOTALT	8 364	8 714	8 823

Styret har hatt i alt syv møter hvorav ett møte ble holdt som telefonmøte. Ut over de saker som er omtalt så langt, har styret blant annet også i to møter drøftet behovet for å endre navn på Stiftelsen Arkivet. Denne prosessen vil bli avsluttet i 2016.

Stiftelsen Arkivet er i 2015 miljøsertifisert gjennom stiftelsen Miljøfyrtårn.

Hjemmelaget radio. En av om lag 450 gjenstander som skal avfotograferes, beskrives og dokumenteres med historikk.

Historie og dokumentasjon

Innsamling, systematisering, bevaring og formidling av gjenstander og dokumenter som gir kunnskap om Agders okkupasjonshistorie 1940-1945 er et viktig grunnlag for Stiftelsen Arkivets virksomhet. For 2015 har et hovedmål vært å utnytte kompetanse og ressurser fra dokumentasjonsvirksomheten i arbeidet med ny hovedutstilling. I et demokratisk samfunn er det avgjørende at enkeltpersoner og grupper skal kunne hevde sine behov, interesser og rettigheter. Andre verdenskrig er en periode med en helt spesielt framtrædende plass i norsk historie. Vi ser det derfor som sentralt å ivareta fundamentale dokumentasjonsbehov knyttet til denne delen av regionens nære fortid. Ettersom privatpersoner ikke er pålagt å avlevere arkivmateriale til

offentlige arkivinstitusjoner, er Stiftelsen Arkivets dokumentasjonsarbeid desto viktigere, som grunnlag for undervisning, offentlig debatt og framtidig forskning.

Publikumshenvendelser av historisk art til skriftlig besvarelse har økt i 2015. Det har også vært stor pågang når det gjelder tilbud om å overta gjenstander og dokumentsamlinger. Et nytt arkiv/granskingsrom har blitt tatt i bruk. Registrerings- og publiseringsverktøyet for gjenstander, Primus, som ble anskaffet rett før sommeren 2015, øker profesjonaliseringen av mottak, registrering og arkivering av historiske artefakter med relevans for Stiftelsen Arkivets temaområder. På sikt vil historier om gjenstandene våre bli systematisk

publisert gjennom nettstedet Digitaltmuseum. En del formidling av denne typen har høsten 2015 foregått på utstillingsbloggen brennpunktarkivet.wordpress.com

En ordningsarbeider/prosjektmedarbeider ble engasjert for fire måneder fra 1. november 2015. Innsatsen har vært koplet opp mot arbeidet fram mot åpning av ny utstilling. Etterkommere etter en av de mest kjente overgriperne på Arkivet har tatt kontakt i løpet av året. Denne type kontakt er betydningsfull og perspektivskapende for begge parter. Vi tror også at slik kontakt har stor samfunnsmessig betydning.

To masterstudenter har høsten 2015 gått gjennom bibliotekets lokalsamling av trykte og utrykte krigsminner med tanke på å finne referanser til Arkivet. Et slikt arbeid har ikke vært gjort tidligere.

Arkivet etter Kristiansand kretsfengsel har i 2015 blitt gjennomgått systematisk av våre historikere for første gang. Varetektsprotokollene er en unik kilde til kunnskap om hvilke og hvor mange, fanger som ble overført til/fra Arkivet og til forholdet mellom tysk og norsk politi. Ettersom arkivene fra Gestapos hovedkvarter på Arkivet ble destruert kort tid før den tyske kapitulasjonen i mai 1945, er arkivet etter Kristiansand kretsfengsel noe av det mest verdifulle kildematerialet vi har.

Stiftelsen Arkivet har i 2015 lånt ut en balalaika til Historisk Museum i Berlin. Utstillingen «1945. Defeat. Liberation. New Beginning», hvor også Henriette Bie Lorentzen eksponeres, ble en av de best besøkte utstillingene ved dette museet noensinne.

Dokumentasjonsprosjektet «Nye perspektiver på tysk politi i Norge: internasjonal kontekst» har pågått fra høsten 2015. En prosjektmedarbeider med base i Berlin har kartlagt og gjennomgått relevant skriftlig kildemateriale i tyske arkiver, i hovedsak Bundesarchiv i Berlin og Institut für Zeitgeschichte i München. Målet er å få ny kunnskap om det tyske sikkerhetspolitiet i Agder i norsk og europeisk sammenheng. Særlig fire temaer har vært prioritert: tjenestemennenes utdanning og erfaring før de kom til Norge, målene for virksomheten i Norge, bruk av vold og

terror, og rekruttering av sivilt tysk personell. En avsluttende rapport vil foreligge innen mars 2016.

Historiesidene på nett er revidert og kvalitets-sikret i 2015. Innhold har blitt tydeligere sortert, og mange sider og artikler har fått nye titler og beskrivelser. De fleste sidene/artiklene har blitt oppgradert med påfyll av tekst og illustrasjoner, i hovedsak hentet fra eksisterende innhold i utstillingen i kjelleren.

Gjenstandssamlingen:

Arkivet eier eller disponerer om lag 450 gjenstander relatert til andre verdenskrig. Det meste er lokalt, dvs. fra Agder. Fotografier, dokumenter (herunder brevsamlinger til/fra fanger, rasjone-ringskort og identifikasjonspapirer) og bøker/dagbøker kommer i tillegg. Eksempler på hva gjenstandssamlingen inneholder: Våpen, uniformer og annet militært utstyr (tysk, britisk, amerikansk og norsk), sambands- og kommunika-sjonsutstyr (felttelefon, telefonapparater, radioer, sendere, hodetelefoner og ørepropper, luftvern-sirene m.v.), plakater, fangebekledning (drakter, hodeplagg, sko og støvler, tøymerker med fangenummer), utstyr (personlige eiendeler, barbersaker, kopper og skjeer, tepper) og gjenstander tilvirket i fangenskap (fra opphold i norske og tyske fengsler, tukthus og leirer), produksjonsutstyr for illegale skrifter, kjennetegn brukt av Hjemmestyrkene i 1945, diverse redskaper, hverdagslige ting (klær, tobakk, diverse bokser og emballasje, lykter og lamper), møbler og personlige suvenirer.

Undervisning

Statistikk over undervisningsaktivitetene i 2015. 2014-tall i parentes.

	Barne-skole	Ungd.-skole	Vgs.	UiA/høgskole	Lærere	2015	2014	2013
Omvisning med undervisning	0 (0)	3369 (3106)	292 (366)	202 (209)	313 (269) (0)	4176	3950	3380
Annen undervisning*	723 Da Arne var barn (532)	175 Tilfluktsrommet 150 Tekst og musikk i krig og konflikt	557 Jakten etter jødene på Agder 60 Adolfs barn (pilot)	Lærerkurs for UiA med studenter 45	75 (55)	2905	2159	2739
SUM	723 (523)	4754 (4498)	969 (366)	247 (209)	388 (324)	7081	5929	6119

Omvisning og undervisning i Gestapo-kjelleren

4 176 elever og (lærere) fikk gjennom omvisning og undervisning i Gestapokjelleren anledning til å drøfte årsaker og virkninger av 2. verdenskrig. Vi har hatt et særskilt fokus på den lokale fortellingen, samt det grunnleggende spørsmålet hvordan kunne det skje? (Mulige årsaker til at mennesker går til det skritt å utøve tortur mot andre mennesker.)

En av årsakene til høyere elevtall enn 2014 var aktiv oppfølging av skoler som ikke hadde booket omvisning. Denne direkte kontakten ga god respons.

Elevene får enten et regulært opplegg eller et utvidet opplegg. I den utvidete delen fokuseres det på Arkivet som åsted og minnested. Navnene i trappen, på minnebautaen og steinene med kommunenavn og antall arresterte er utgangspunktet for en utforskende oppgave hvor elevene ser på hvem som minnes på dette stedet. Bruken

av teppet *Krig og fred* av Else Marie Jakobsen er fremdeles en viktig bit av dette opplegget. Det samme er bruken av Klikkbare kart og Fangeregisteret som ligger på hjemmesidene til Stiftelsen Arkivet.

I 2015 ble kontakten med videregående skoler utvidet. Det ble utviklet et eget opplegg for VG3 historie om historiebruk og historiebevissthet og et om kontroversiell historieforskning og formidling.

Den kulturelle skolesekken

Da Arne var barn, var det krig

Undervisningsopplegget «Da Arne var barn, var det krig» var høsten 2015 på sin siste turné ute på skolene i Lista og Flekkefjord. Etter mange år med det samme opplegget, som har fungert meget godt er tiden nå kommet for fornyelse og nytt pedagogisk opplegg. Målsetning for kurset er å gi elever på mellomtrinn innsikt i hvilke kriger og konflikter som finnes i verden i dag, og hvilke konsekvenser krig kan gi for de mennesker som opplever krig og konflikt. I 2015 ble kurset også gjennomført i Aust-Agders kulturelle skolesekk. Til sammen har 723 femte-, sjette- og syvende-klassinger fått høre Arne Eilertsen fortelle om hvordan det var å være barn i Kristiansand under andre verdenskrig. I år har elevene også for første gang jobbet med Stiftelsen Arkivets digitale ressurs - Klikkbare kart - målrettet og konsentrert på nettbrett med oppgaver knyttet til skolens nærområde og blant annet måttet forholde seg til regler for nettvett og nettetikk. Lærerne har vært eksplisitt positive i sine tilbakemeldinger.

Tilfluktsrommet

For tiende år på rad ble undervisningsopplegget «Tilfluktsrommet» gjennomført i samarbeid med Den kulturelle skolesekken i Vest-Agder. Høsten 2015 deltok ca. 175 elever fra tiende klasse ved Grim skole. Elevene møter i Tilfluktsrommet på Lund der de lever seg inn hvordan det er å leve i frykt under en krig. Deretter lages en bro til elevens egen hverdag ved at kriger i verden i dag brukes som et springbrett for å snakke om hvilke konflikter og «kriger» elevene selv kan oppleve i sin hverdag - det være seg mobbing, familiekonflikter eller personlige «kriger». Siste del av dagen gjennomføres på Arkivet, der elevene utfordres til å skrive noveller om disse temaene.

Tekst og musikk i krig og konflikt

For andre gang ble kurset «Tekst og musikk i krig og konflikt» for ungdomsskolen gjennomført gjennom Den kulturelle skolesekken i Vest-Agder. Dette er et låtskriverkurs med utgangspunkt i verdiene menneskeverd og demokratisk

Elever i dyp konsentrasjon skriver novelletekster basert på hverdagskonflikter og sine egne tilfluktsrom.

dannelse. I år har Stiftelsen Arkivet stått som produsent, mens Askil Holm har hatt formidlerrollen. Også dette kurset starter i Tilfluktsrommet hvor elevene får innføring i konflikter i verden i dag og den globale flyktnings situasjonen. Etter bolken i Tilfluktsrommet går ferden til Arkivet hvor låtskriverteori og snekring av egne sanger finner sted. Ca 150 elever fra Oddemarka skole og Samfundet skole har vært med på dette. Elevene skriver dikt og sanger som i stor grad er tematisert av krig som utgangspunkt. Gjennom dette kurset får de en verktøykasse for å kunne skrive om vanskelige ting i en for mange ny og spennende sjanger.

Jakten etter jødene på Agder

Jakten etter jødene på Agder ble i 2015 tilbudt videregående skoler i Vest-Agder. I løpet av tolv dager mellom september og november møtte 386 elever historiene om jøder og jødeforfølgelser på Agder under andre verdenskrig og jobbet aktivt med primærkilder. Opplegget hadde i 2015 et enda sterkere fokus enn tidligere på kontekstualisering av rasisme og antisemittisme i Europa før krigsutbruddet. Tilbakemeldingene fra lærere og elevene var meget gode.

Adolfs barn (Pilot)

Stiftelsen Arkivet ble høsten 2015 kontaktet av en forfatter med forespørsel om samarbeid om et prosjekt til Den kulturelle skolesekken. En plan ble laget for utvikling av et forprosjekt, finansiert av Den kulturelle skolesekken, med en pilot for to klasser på Vågsbygd videregående skole. Forfatterens selvbiografiske bok tok utgangspunkt i opplevelsene av å vokse opp i et krigsherjet Tyskland etter andre verdenskrig. Prosjektet ble avsluttet etter en evaluering av piloten på grunnlag av manglende sammenfallende interesser mellom Stiftelsen Arkivet og forfatteren.

Holocaustdagen

27. januar er den internasjonale minnedagen tilegnet ofrene for nazistenes utryddelsesleirer. Dagen er innstiftet av FN, og dette var datoen russiske soldater frigjorde Auschwitz i 1945. Stiftelsen Arkivet arrangerer hvert år, i samarbeid med Kristiansand kommune, FN-sambandet Sør og Vest-Agder Røde Kors en stor markering i Kristiansand.

Holocaustdagen 2015 ble for niende gang arrangert og for andre gang gjennomført for hele niendeklassetrinnet i Kristiansand kommune. Det betyr at drøye 1000 elever og om lag 40 lærere var med på dette arrangementet som av logistikkens syn måtte gå over to dager. Mandag 26. og tirsdag 27. januar ble i sin helhet brukt til å markere denne internasjonale minnedagen i tråd med Bondevik II-regjeringens Handlingsplan mot rasisme og diskriminering (2002 – 2006) som eksplisitt oppfordrer alle skoler og kommuner til å markere holocaustdagen.

Tilfluktsrommet.

Holocaustdagen ble arrangert i samarbeid med Kristiansand kommune (oppvekstsektoren) og FN-sambandet Sør og Røde Kors Vest-Agder. Gjennom læringsplattformen Its learning evaluerer elever og lærer dagen. Tilbakemeldingene er samlet svært gode, blant annet svarer 74,2 prosent 5 eller 6 (på en skala fra 1-6) på spørsmålet: I hvilken grad synes du markeringen totalt sett lykkes med å formidle holdninger mot rasisme?

Lærerkurs/ workshops for studenter

Stiftelsen Arkivet gjennomførte i 2015 et kurs for lærerstudenter og et kurs for lærere i videregående skoler om bruk av digitale ressurser. Kurset dreier seg om å utstyre lærere og kommende lærere med kunnskap om hvilke utfordringer og muligheter som ligger i å bruke digitale medier og internett i historieundervisning. Kurset er et samarbeid mellom Stiftelsen Arkivet og AAMA (Aust-Agder museum og arkiv), opprinnelig et samarbeid initiert av HIFO Agder. 22 lærere og 11 studenter deltok

Sørlandske lærerstevne

Stiftelsen Arkivet var også i år med på å arrangere et kurs på Sørlandsk lærerstevne 16. oktober. Temaet var «Verden i endring: territorialkrigens tilbakekomst?» Foredragsholdere var Tor Bukkvoll fra FFI og Ivar Windheim fra NUPI. Kurset var fullt tegnet med cirka 100 deltakere. I evalueringen gav over 80% av deltakerne kurset 5 eller 6 i poengscore. Kurset ble holdt i samarbeid mellom Stiftelsen Arkivet, FN-Sambandet og Fagforum for samfunnsfagene i Vest-Agder.

Edit Notowicz gjester årets Holocaustdag og møter til sammen 1700 elever over tre dager.

Forskning

Forskning på kulturpropaganda og hverdagsmotstand (PhD-prosjekt)

I 2015 har Thomas V. H. Hagen arbeidet videre med sin monografi om kino i Norge under andre verdenskrig. Prosjektet er tilknyttet PhD-programmet «Religion, etikk, samfunn og historie» ved Fakultet for humaniora og pedagogikk ved Universitetet i Agder (UiA). May-Brith Ohman Nielsen fungerer som hovedveileder, mens Hans Fredrik Dahl er biveileder. I likhet med Bjørn Tore Rosendahl har Thomas Hagen fullført og bestått to obligatoriske kurs ved UiA, hhv. «Vitenskapsteori, metode og forskningsetikk» og «Historievitenskapelige grunnlagsproblemer».

Forskning på krigsseilernes historie

I 2015 har Bjørn Tore Rosendahl arbeidet videre med sin artikkelbaserte PhD om krigsseilernes historie, hvor han er tilknyttet PhD-programmet Religion, etikk og samfunn, ved Universitetet i Agder. May-Brith Ohman Nielsen fungerer som veileder, mens Finn Olstad er bi-veileder.

Rosendahl ble sommeren 2015 invitert til et tre uker langt betalt forskningsopphold ved det maritime universitetet i Dalian i Kina. Her er det etablert et forskningsprosjekt på kinesiske sjøfolk under andre verdenskrig, og Rosendahls forskning på dette temaet ble bl.a. presentert på en konferanse ved universitetet i juni. Det vil også bli satset på videre samarbeid med det kinesiske universitetet om dette temaet i tiden framover.

De utenlandske sjøfolkene på norske skip under krigen er en del av Bjørn Tore Rosendahls forskningsprosjekt. Som en konsekvens av dette og i et samarbeid med Jon Michelet og Norges Rederiforbund, ga Stiftelsen Arkivet ut boken «De var også krigsseilere. Omkomne utenlandske sjøfolk på norske skip under andre verdenskrig». Boken er redigert av Bjørn Tore Rosendahl og har bidratt til at en ny og ukjent del av andre verdenskrigs historie ble dokumentert og gjort kjent. Det ble også tydeliggjort hvor viktig det er å navngi alle ofrene, slik at den enkelte kan minnes og

ikke bare være et tall. På bakgrunn av den internasjonale interessen for temaet, ble boken også oversatt og gitt ut på engelsk i 2015, med tittelen: «Foreign seafarers remembered. Foreign seamen killed in service of the Norwegian Merchant fleet during the Second World War».

Krigsseilerregisteret

Et stort arbeid ble i 2015 lagt ned for å utvikle det nye nasjonale «Krigsseilerregisteret». Gjennom finansiering fra Samlerhuset A/S i tillegg til bruk av egne midler, har Stiftelsen Arkivet i tett samarbeid med Lillesand Sjømannsforening utviklet og ferdigstilt et helt nytt nettbasert register, hvor «hver krigsseiler skal få sin egen hjemmeside». Det Kristiansand-baserte IT-firmaet Bouvet har stått for den tekniske utviklingen.

Ved lansering i januar 2016 vil over 6.000 krigsseilere være registrert. Men over 30.000 gjenstår å registrere. For å få til dette, er det inngått et banebrytende samarbeid med Riksarkivet om å digitalisere sentrale kilder som dokumenterer krigsseilernes historie. Samtidig mobiliserte vi frivillige ved Oslo Sjømannsforening som gjennom hele høsten 2015 ryddet og klargjorde (over 60 hyllemeter) med arkiver til skanning. I 2015 er også andre sjømannsforeninger landet rundt blitt kontaktet for å være med i «den nasjonale dugnaden» rundt registeret.

Norsk senter for krigsseilernes historie

Gjennom 2015 har vi arbeidet for at Stiftelsen Arkivet skal få både formell og reell status som et Norsk senter for krigsseilerhistorie, som innebærer en nasjonal oppgave knyttet til formidling, dokumentasjon og forskning av krigsseilernes historie. Regionalt er avtaler inngått med Statsarkivet i Kristiansand knyttet til arkivering av dokumentasjon og med Vest-Agder-museet med tanke på at Stiftelsen Arkivet kan være en ressurs for krigsseilermuseumet som bygges opp på D/S Hestmanden.

I Norge er Stiftelsen Arkivet ledende på forskningsfronten på krigsseilerhistorien. En økende strøm av spørsmål kommer fra hele landet om ulike sider av krigsseilerens historie. Sosiale medier blir en viktigere og viktigere kanal i formidling av historien. Mye historie formidles via Facebook-siden «Krigsseilerne», og denne økte fra 2.100 til 3.600 antall «følgere» i løpet av 2015. Det mest sette innlegget nådde over 19.000 personer. Den aller viktigste kanalen framover blir likevel «Krigsseilerregisteret» som ved utgangen av året var klart for lansering.

Books discovered once again

Det bilaterale EØS-prosjektet «Books discovered once again» i samarbeid med Nasjonalbiblioteket i Tsjekkia er knyttet opp til formidlingen av historien om konfiskerte og sensurerte bøker under andre verdenskrig. Samarbeidet har i 2015 involvert flere workshops i både Kristiansand og Praha. Stiftelsen Arkivet har knyttet til seg eksterne forskere som arbeider med tematikken. Prosjektet avsluttes i mai 2016.

Plattform - Norsk Institutt for forebygging av antidemokratiske krefter og voldelig ekstremisme

I 2015 ble det etablert og formalisert et samarbeid mellom Stiftelsen Arkivet og Politiet i Agder, Kommunenes sentralforbund (KS), RVTS-Sør og alle 30 kommuner i begge Agder-fylkene om etablering av instituttet Plattform - Norsk institutt for forebygging av antidemokratiske krefter og voldelig ekstremisme lokalisert til og ledet av Stiftelsen Arkivet. Dette fagmiljøet skal arbeide effektivt med å styrke koordineringene og utvikle et bærekraftig tverrfaglig samarbeid samt komme opp med ny forskningskunnskap til anvendelse i et forebyggende arbeid. PLATTFORM bygger på de fire pilarene; dokumentasjon, forskning, formidling og forebygging.

I tillegg til å være et kompetanse og ressurs-senter for alle kommuner i begge Agder-fylkene, skal PLATTFORM utvikles til å bli et aktuelt norsk og europeisk forskningsinstitutt.

Biblioteket

Fagbiblioteket består av en betydelig boksamling innen senterets fagområder med hovedvekt på lokal okkupasjonshistorie. Fagbiblioteket er et tilbud for Stiftelsen Arkivets ansatte og frivillige, samt for besøkende som er interessert i historien om andre verdenskrig.

Biblioteket har én ansatt i 40% stilling, samt to frivillige. Samlingen i biblioteket er bygget opp siden stiftelsens opprettelse med hjelp av ansatte og frivillige, og med gaver fra venner av Arkivet. Pr. 31. desember 2015 hadde biblioteket 4 530 titler i samlingen totalt. Dette er bøker, tidsskrift, filmer og annet. I tillegg til titler i samlingen, har biblioteket også en stor samling med lokale aviser fra krigsårene.

Statistikken for biblioteket viser:

Antall	2015	2014	2013
Utlån	526	105	120
Titler kjøpt inn	191	286	274
Unike treff på siden	1 731	1 795	1 640

Musikkspill, teater, kunst og annen aktivitet

Minnemarkering M/S Palatia

Den 21. oktober arrangerte Stiftelsen Arkivet en minnemarkering, i samarbeid med Lindesnes Fyrmuseum, til minne om de som omkom da fangeskipet M/S Palatia ble senket av et britisk fly 21. oktober 1942. En redningsbøye som har tilhørt skipet og som ble funnet godt bevart i et gammelt båthus på Hidra ved Flekkefjord, ble ved denne anledningen hengt opp i fyrmuseets utstilling om Palatia-tragedien.

Fra krig til fred, 70-års markering for frigjøringen i perioden 7. april - 19. mai 2015

Programmene i perioden 7. april - 19. mai, med i alt 17 ulike programposter, ble svært godt mottatt av publikum. Knut Mæsel holdt to foredrag; «Om da krigen kom til Kristiansand» og «Luftkrigen over Sørlandet II». Aage Georg Sivertsen presenterte boken «9. april 1940 - et historisk bedrag». 19. mai ble en dokumentarfilm laget av filmskaper Morten Conradi om den russiske krigsfangen Igor Trapitsyn vist på Arkivet. Samme kvelden presenterte Anette Storeide boken sin: «Norske krigsprofitører».

Kulturproduksjoner

Prosjektet «Peter» er et teaterstykke som skal forteller historien til Peter Praefcke. Han ble «radikalisert» og medlem av Hitlerjugend i 1930-tallets Tyskland. Filmskaper Solveig Selj og regissør Charlotte Qvale har gjort filmopptak med Peter Praefcke.

Teatersjefen ved Kilden har fattet interesse for prosjektet. Dramatikkens hus og Agder Teater er med i videreutviklingen av manuset til teaterstykket om Peter i samarbeid med Stiftelsen Arkivets kulturarbeider. Dramatikkens hus beskriver prosjektet slik i sin tildeling av støtte: «Historiene fra og om andre verdenskrig er mange, og det er viktig å fortelle dem igjen og igjen. I «Peter» får vi historien fra et mer uvanlig perspektiv, fra et tysk barn. Det er et forfriskende

innslag i jungelen av nasjonalromantiske filmer om motstandshelter som produseres i dag».

En pilot om dokumentarfilmen om Lasse Laudals tidsvitnefortelling fra krigsårene, om fangenskap, tortur og død er laget. Filmen vil koble sammen Lasse Laudals tidsvitnefortelling med hans norgesrekord i fallskjermhopp som fant sted 23. oktober 1970 fra 37 500 fots høyde.

Vandreutstillingen om krigsseilerne

I 2015 ble vandreutstillingen om Krigsseilerne; «Disse inntrykkene kommer frem ganske stadig», utlånt til Museum Vest, som har hatt utstillingen utstilt i Herdla museum utenfor Bergen. På våren 2015 ble utstillingen flyttet til Stavanger Bibliotek og Kulturhus fra 9. - 26. april. Deretter ble utstillingen flyttet tilbake til Bergen, hvor den skal stå frem til sommeren 2016.

«Vi skal leve! Fem tidsvitner fra Arkivet til Ravensbrück»

Utstillingen forteller historien til fem sørlandskvinner som kom til Ravensbrück, den eneste leiren for kvinner i det tyske konsentrasjonsleir-systemet. Det blir også fokusert på hva som skjedde med kvinnene etter de kom hjem til Norge etter krigen. Utstillingen ble vist i Kristiansand kommunes rådhus fra 1. juli - 5. september 2015.

Ordfører Arvid Grundekjøn åpnet utstillingen 1. juli.

Bilde fra et av montrene i «Motstandssalen», som i den nye utstillingen skal gi plass til «Handlingsrommet». Foto: Linn Maria Larsen

Ny utstilling

Brennpunkt Arkivet: Okkupasjon, motstand, fangenskap og samarbeid i Agder 1940-1945. Stiftelsen Arkivets nye permanente utstilling skal stå ferdig i april 2016 og vil særlig styrke samtidsperspektivet.

«Brennpunkt Arkivet» skal med utgangspunkt i Arkivets historie som Gestapo-hovedkvarter 1942-1945, gi større forståelse for hvordan enkeltmenneskers handlingsvalg påvirker samfunnsutviklingen i en positiv eller negativ retning.

Målene er at utstillingen skal

- Bidra til å styrke primærmålgruppens (ungdoms) handlings- og demokratikompetanse
- Stimulere til refleksjon over egne holdninger og verdier med utgangspunkt i spørsmål som: Hvilke hendelser ligger til grunn for at man velger side? Hvordan kan jeg bidra til at historien ikke gjentar seg? Hvordan kan jeg bidra til et demokratisk, rettferdig og mangfoldig samfunn?
- Vekke undring, egge fantasien og skape engasjement
- Formidle okkupasjonshistoriens flerstemthet

Faste arrangementer

Russerfangenes dag 5. mai

Hvert år den 5. mai minnes de nær 50 sovjetiske krigsfangene som ble henrettet i Kristiansand under krigen. Datoen er valgt fordi tre russiske krigsfanger ble henrettet 5. mai 1945 fordi de hadde klaget på maten etter en lang dags arbeid. I år var det fylkesmann Ann-Kristin Olsen som holdt tale og la ned krans ved minnesmerket ved Grønn slette, Jegersberg. Den russiske ambassade var representert, og elever fra Prestheia skole la også i år ned blomster på gravene.

8. mai feiring

Dagen startet med flaggheising og tidlig frokost med Vest-Agder Røde Kors som vertskap på den offisielle Røde-Kors dagen. Deretter ble 70 års dagen for frigjøringen og dagens utfordringer tematisert med utgangspunkt i

Storingsrepresentant Norunn Tveiten Benestad (H) legger ned krans på minnebautaen over de falne fra Agder 1940-45.

begrepene fred-frihet-demokrati. Avgangselever fra Vågsbygd videregående skole deltok med musikalsk innslag. Storingsrepresentant Norunn Tveiten Benestad (H) holdt dagens tale og la ned krans ved minnebautaen over falne fra Agder under andre verdenskrig. Generalløytnant og sjef for den norske militærmisjonen i Brussel, Robert Mood, holdt foredrag om Sikkerhetspolitiske utfordringer i Europa i dag. Han møtte også skoleelever og fortalte om viktigheten av dagens sikkerhetspolitiske samarbeid i Europa.

Motstandskampens dag - 9. mai

Motstandskampens dag markeres hvert år, henholdsvis i to kommuner i Aust-Agder og to kommuner i Vest-Agder. I 2015 ble dagen markert i Søgne og Songdalen kommune. Begge steder var det lagmann Hanne Sophie Greve som holdt minnetale og la ned krans. Skoleelever og musikkorps deltok sammen med spesielt inviterte veteraner. Ordførerne var begge steder til stede og åpnet markeringen.

Krigsseilernes dag på Agder - 19. mai

Krigsseilernes dag på Agder ble arrangert for 11. gang på Stiftelsen Arkivet. Formålet er å skape fokus på krigsseilernes innsats under 2. verdenskrig og den betydning dette fikk for krigens utvikling. I år deltok 120 personer på markeringen. Krigsseiler Axel Remø var spesielt invitert gjest. Hans fortelling om opplevelser som krigsseiler gjorde sterkt inntrykk. For øvrig fortalte Gunnar Eiklid om D/S Løvstad - krigens største redningsaksjon. Krigsseilernes dag arrangeres i samarbeid mellom Stiftelsen Arkivet, Agder Krigsseileres Minneforening og Stiftelsen Hestmanden.

Cities for life - 30. november

Cities for Life er et verdens omspennende nettverk av mer enn 1 850 byer i over 90 forskjellige land som jobber mot dødsstraff. Ved å flombelyse et av byens signalbygg eller monument på den årlige globale aksjons-

dagen 30. november markeres motstanden mot dødsstraff. Kristiansand kommune er medlem av nettverket og har valgt Arkivet som sted for markeringen. I 2015 besto programmet av vandring i Gestapokjelleren, appell ved Arsiema Tezare og tenning av 22 gravlys, ett lys for hvert land som henrettet fanger i 2014. Mer enn 50 personer deltok på årets markering.

Tirsdag på Arkivet

Hver første tirsdag i måneden er det foredrag med en forfatter av en aktuell bok knyttet til Arkivets formål. Tirsdagsforedragene skal skape debatt om sentrale spørsmål i vår tid gjennom formidling av ny kunnskap og nye tolkninger av historien. Tirsdag på Arkivet hadde 407 besøkende i 2015. Ved foredragene til Marte Michelet og Mona Levin, som begge snakket om jødernes historie og opplevelser under andre verdenskrig, var det spesielt mange besøkende.

Forum for okkupasjonshistorie

«Forum for okkupasjonshistorie» er en møtearena for utveksling av kunnskap og erfaringer om andre verdenskrig som i 2015 hadde to samlinger for personer som arbeider på frivillig basis med ulike sider av krigshistorien.

Tirsdag på Arkivet - Hans Fredrik Dahl presenterer sin bok «Quislings nettverk».

«Russerfangenes dag» i Kristiansand ble markert på Jegersberg, hvor tre sovjetiske krigsfanger ble henrettet våren 1945. De to siste fangene 5. mai 1945. Elever fra Prestheia skole deltok sammen med Fylkesmann Ann Kristin Olsen og representanter fra den russiske ambassaden.

Arkivets Venneforening er med og markerer motstandskampens dag 9. mai i Søgne og Songdalen.

Arkivets Venneforening

Venneforeningen har ansvar for omvisning i Gestapo-kjelleren koordinert med undervisningsleder, på søndager og ved gruppebesøk. Av totalt 5 918 besøkende i kjelleren fikk 4 176 omvisning ved Venneforeningen og undervisning i etterkant. I tillegg har 2 905 deltatt på andre undervisningsopplegg hvor flere av omviserne har bidratt ved prosjektoppgaver for elever i videregående skole og gjennom den kulturelle skolesekken. Medlemmer av Arkivets Venneforening bidro praktisk under Holocaustmarkeringen i 2015.

5. mai 2015 var Venneforeningen ansvarlig for markering av Russerfangenes dag på Agder. 9. mai 2015 var Venneforeningen med å markere Motstandskampens dag i Søgne og Songdalen kommune. Markeringen hadde stor oppslutning begge steder.

5. - 10. juni 2015 deltok omvisere og andre frivillige ved Arkivet på tur til Finnmark med besøk til Tirpitz-museet og Helleristningene i Alta,

Gjenreisningsmuseet og Meridian-støtten i Hammerfest, Sametinget i Karasjok og Kong Oscar II kapell ved grensen til Russland.

I månedsskiftet august/september dro Venneforeningen på medlemstur til Østerrike. Turdeltakerne fikk oppleve en spennende sightseeing i Wien sentrum, konsert med komposisjoner av Richard Strauss og Wolfgang Mozart. KZ-leiren Mauthausen ble besøkt og turdeltakerne fikk også oppleve femti-års jubileum for innspillingen av filmen «Sound of music».

Hver første mandag i måneden avholdes det fast møte for omviserne og andre frivillige på huset hvor blant annet omvisningen for skoleelever koordineres med undervisningsleder.

Per 31. desember 2015 har Arkivets Venneforening 543 medlemmer, herav 127 livstidsmedlemmer. Venneforeningens innsats på huset i 2015 anslås å utgjøre ca fem årsverk.

Publikasjoner

I 2015 utga Stiftelsen Arkivet ett tidsskrift og tre bøker:

Nytt blikk 2015 - årsskrift fra Stiftelsen Arkivet

Stiftelsen Arkivet gir hvert år ut tidsskriftet Nytt Blikk, for å sette fokus på tema vi er særlig opptatt av i det aktuelle året som tidsskriftet gis ut. Tema for Nytt Blikk 2015 var: «Fra åsted til minnested». Artikkene belyser flere sider ved prosessene som fører til at åsteder blir til minnesteder. Utgivelsen er knyttet til arbeidet med ny utstilling ved Stiftelsen Arkivet og har både interne, eksterne og internasjonale bidragsytere. Nytt blikk danner utgangspunkt for et fagseminar om samme tema i 2016.

«De var også krigsseilere. Omkomne utenlandske sjøfolk på norske skip under andre verdenskrig».

Bjørn Tore Rosendahl (red.) Stiftelsen Arkivet (2015)

«Foreign seafarers remembered. Foreign seamen killed in service of the Norwegian Merchant fleet during the Second World War». Bjørn Tore Rosendahl (red.) Stiftelsen Arkivet (2015).

Den lille bygda i den store krigen.

I forbindelse med 70 års jubileet for frigjøringen ga Stiftelsen Arkivet ut boken «Den lille bygda i den store krigen. Songdalen under andre verdenskrig». Boken som er skrevet av Kai Erland, inneholder tidsvitneintervju med forskjellige personer fra Greipstad og Finnsland. Dette er verdifull dokumentasjon som det snart ikke vil være mulig å innhente. Greipstads betydning i den tyske forsvarsstrategien for Agderfylkene er også beskrevet. Boken inngår i Stiftelsen Arkivets lokalhistoriske serie.

Tekster publisert av Stiftelsen Arkivets ansatte i 2015:

Bjørn Tore Rosendahl (artikkel i bok): «Anerkjennelse». Etterord i Sem, Idunn & Aniksdal, Carsten sin bok "Krigsseilere. Å overleve freden" (2015) Pax forlag.

Bjørn Tore Rosendahl (artikkel i tidsskrift): «Patriotism, Money and Control: Mobilization of Norwegian Merchant Seamen during the Second World War» i Scandinavian Journal of History, Vol 40, No 2 2015

Bjørn Tore Rosendahl (kronikk i Dagsavisen og Rogalands Avis): «Fra seilingsplikt til yrkesforbud».

Thomas Hagen (artikkel i bok): *Sonnenburg und die Erinnerung an den Zweiten Weltkrieg in Norwegen, i Hans Coppi og Kamil Majchrzak (red.), Das Konzentrationslager und Zuchthaus Sonnenburg*, Berlin: Metropol Verlag 2015 (også utgitt på polsk av samme forlag).

Thomas Hagen: (artikkel på nettside): «Nordmenn i fangenskap 1940-1945» på norgeshistorie.no, utviklet av Universitetet i Oslo

Thomas Hagen (kronikk i Fædrelandsvennen): «Mørk historie i nytt lys»

Thomas Hagen (kronikk i Agderposten) «Derfor er vi ikke ferdig med krigen»

Gro Kvanvig: (kronikk i Agderposten): «Litteraturen som skremte nazistene»

Georg Kristoffer Fjalsett leverte teksten «Arkivet: åsted, minnested og brukssted» til Nytt Blikk november 2015. Artikkelen er en av de første der Stiftelsen Arkivets historie fra 1990-tallet blir vurdert i en historisk kontekst.

Mirjam Kristensen (artikkel på nett) «Henriette Bie Lorentzen» og «Norske kvinner i konsentrasjonsleiren Ravensbrück», publisert Norgeshistorie, Universitetet i Oslo

Simen Zernichow (artikkel i) «Det tyske krigsforlis som ble ignorert?»

Simen Zernichow: (artikkel i Agderposten) «Digitalt monument over krigsseilerne»

Årsberetning 2015, Stiftelsen Arkivet

Virksomhetens art

Gjenskapningen av deler av et av landets mest omtalte Gestapo-hovedkvarter har hatt til hensikt å gi bilder av atmosfæren ved Arkivet under krigen. Resultater av totalitære ideologier og menneskeforakt satt i system, er blitt synliggjort.

Stiftelsen Arkivet har som mål å relatere denne grusomme historien til nåtid og fremtid. Gjennom undervisning, dokumentasjon, forskning og kulturformidling søker vi å gi det tidligere «Skrekkens hus» en ny og framtidsrettet rolle som skal forbindes med fred. Stiftelsen Arkivets undervisning som følges av 6-7000 elever hvert år og er et av våre viktigste bidrag til kunnskapsformidling og holdningsdannelse overfor nye generasjoner. Med husets historie som resonansbunn, vår fagkompetanse og våre didaktiske muligheter, har vi maktet å utvikle solide undervisningsopplegg av en type som skolene ikke er i stand til. Undervisningens kvalitet og relevans forutsetter nært samarbeid med skolene. Menneskeverd, toleranse, demokrati, mobbing, rasisme er sentrale begreper i svært mye av det skolene gjør.

Stiftelsen Arkivet har helt siden oppstarten hatt en tydelig forskningsambisjon som bl.a. har resultert i et ferdigstilt Phd-prosjekt, og to nye Phd-prosjekt ble startet opp i 2013. Samarbeidet med Universitetet i Agder er økende og konstruktivt. Forskningsbasert formidling er en uttalt målsetning.

Større rom for menneskeverd handler også konkret om de fysiske, bygningsmessige rammebetingelser. I løpet av 2015 er det fattet politiske vedtak om bevilgning av i alt kr. 30 millioner til utvidelse av dagens lokaler. Begge fylkeskommuner og Kristiansand kommune bidrar med til sammen kr. 15 millioner, mens regjeringen bevilget kr. 15 millioner i sitt justerte budsjettforslag. Arbeidet med finansieringsløsningen har styrket kontakten med de ulike politiske miljøer. For å redusere arealbehovet og kostnadene ved nybygging, kjøpte Vest-Agder Røde Kors og Stiftelsen Arkivet nabobygget Vesterveien 6 gjennom et felles aksjeselskap. Dette grepet forenklet arbeidet med den offentlige finansieringen i av nybygget. Stiftelsen Arkivet mister imidlertid samtidig kr. 580 000 i leieinntekter når leietagere i Arkivetbygningen flytter over i Vesterveien 6.

Fortsatt drift:

Årsregnskapet viser et underskudd på kr 42 882,- for 2015. Underskuddet dekkes av annen egenkapital. Stiftelsen Arkivet har god egenkapital og har lav risiko i driften. Forutsetningen for fortsatt drift er tilstede og årsregnskapet bygger på denne.

Arbeidsmiljø/ytre miljø:

Stiftelsen Arkivet hadde for 2015 et totalt sykefravær på 2,7% fordelt på 13,6 årsverk. Ansatte i virksomheten har ikke vært utsatt for ulykker eller fysiske skader. Stiftelsens virksomhet forursaker ikke ytre miljø. Stiftelsen Arkivet er i 2015 miljøsertifisert gjennom Stiftelsen Miljøfyrtårn.

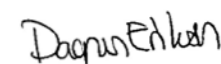
Likestilling:

Stiftelsen Arkivet vil i tråd med de offentlige retningslinjer og intensjoner om likestilling arbeide for å oppnå ønskede mål. Pr. dags dato er 10 ansatte menn og 5 ansatte kvinner ved Stiftelsen Arkivet. Pr dato er 4 av 9 faste representanter til styret og 10 av Rådets faste 22 representanter kvinner.

Andre forhold:

Det er etter det styret kjenner til ikke inntrådt forhold etter regnskapsårets utgang som har betydning for stiftelsens stilling og resultat.

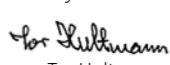
Kristiansand, den 18.02.2016

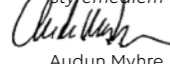
Dagrun Eriksen
styrets leder

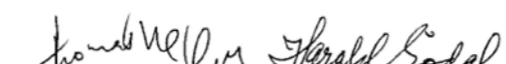
Birgit Attestog
styremedlem

Tor Hultmann
styremedlem

Audun Myhre
direktør

Thomas V. H. Hagen
styremedlem

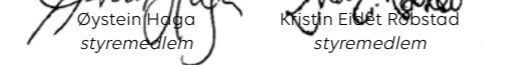
Harald Sodal
nestleder

Gunvor Karlsen Andreassen
styremedlem

Nils Harald Rennestrøm
styremedlem

Øystein Haga
styremedlem

Kristin Eide Røstvad
styremedlem

Resultatregnskap

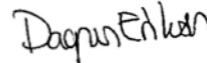
	Note	2015	2014
DRIFTSINNTEKTER OG DRIFTSKOSTNADER			
Driftsinntekter	1, 2	14 641 694	13 692 775
Sum driftsinntekter		14 641 694	13 692 775
Varekostnad		379 364	6 140
Lønnskostnad	1, 3, 6	8 977 238	8 735 748
Avskrivning på varige driftsmidler	4	413 066	394 800
Annen driftskostnad	1, 3	5 013 807	4 862 196
Sum driftskostnader		14 783 476	13 998 885
DRIFTSRESULTAT		-141 782	-306 110
FINANSINNTEKTER OG FINANSKOSTNADER			
Annen renteinntekt	10	89 385	278 008
Annen rentekostnad		1 625	0
Annen finanskostnad		696	4 214
Resultat av finansposter		87 065	273 794
Resultat før endring av fond		-54 717	-32 316
Resultat før endring av fond		-54 717	-32 316
Endring fond med selvpålagte restriksjoner			
Endring fond med selvpålagte restriksjoner	5	-11 835	-35 861
Sum endring fond med selvpålagte restriksjoner		11 835	35 861
Årsresultat	5	-42 882	3 545
Overføringer			
Avsatt til annen egenkapital		0	3 545
Overført fra annen egenkapital		42 882	0
Sum overføringer		-42 882	3 545

Balanse

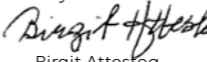
	Note	2015	2014
EIENDELER			
Anleggsmidler			
Immaterielle eiendeler			
Varige driftsmidler			
Tomter, bygninger o.a. fast eiendom	4, 11	1 081 700	1 426 500
Driftsløsøre, inventar o.a. utstyr	4	153 102	0
Sum varige driftsmidler	1, 4	1 234 802	1 426 500
FINANSIELLE ANLEGGSMIDLER			
Investeringer i tilknyttet selskap	1, 9	2 500 000	0
Lån til tilknyttet selskap	10	1 008 000	0
Andre fordringer	10	900	88 229
Sum finansielle anleggsmidler		3 508 900	88 229
Sum anleggsmidler		4 743 702	1 514 729
OMLØPSMIDLER			
Lager av varer og annen beholdning	1	203 333	69 783
FORDRINGER			
Kundefordringer	1	1 281 703	163 819
Andre kortsiktige fordringer		122 113	49 115
Sum fordringer		1 403 816	212 934
INVESTERINGER			
Bankinnskudd, kontanter o.l.	7	1 955 667	5 956 420
Sum omløpsmidler		3 562 816	6 239 138
Sum eiendeler		8 306 518	7 753 867

Balanse

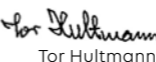
	Note	2015	2014
EGENKAPITAL OG GJELD			
Innskutt egenkapital			
Bunden egenkapital	5	200 000	200 000
Sum innskutt egenkapital		200 000	200 000
OPPTJENT EGENKAPITAL			
Egenkapital med selvpålagte restriksjoner	5	1 623 157	1 634 992
Annen egenkapital	5	2 803 259	2 933 470
Sum opptjent egenkapital		4 426 415	4 568 462
Sum egenkapital	5	4 626 415	4 768 462
GJELD			
Avsetning for forpliktelser			
Avsetning for forpliktelser	8	1 258 950	1 258 950
KORTSIKTIG GJELD			
Leverandørgjeld		249 336	123 298
Skyldig offentlige avgifter		577 392	429 832
Annen kortsiktig gjeld	2	1 594 424	1 173 325
Sum kortsiktig gjeld		2 421 152	1 726 455
Sum gjeld		3 680 102	2 985 405
Sum egenkapital og gjeld		8 306 518	7 753 867

Dagrun Eriksen

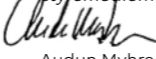
styrets leder

Birgit Attestog

styremedlem

Tor Hultmann

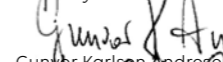
styremedlem

Audun Myhre

direktør

Thomas V. H. Hagen

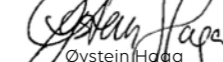
styremedlem

Harald Sodal

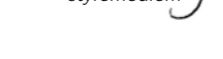
nestleder

Gunvor Karlson Andresen

styremedlem

Nils Harald Rennestraum

styremedlem

Kristin Eide Røstved

styremedlem

NOTE 1 - REGNSKAPSPRINSIPPER

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk. Det er utarbeidet etter norske regnskapsstandarder. Stiftelsen har videre fulgt relevante bestemmelser i Foreløpig regnskapsstandard for ideelle organisasjoner utarbeidet av Norsk Regnskaps Stiftelse. De unntaksregler som gjelder for små foretak er anvendt der annet ikke er angitt i regnskapsprinsipper.

Driftsinntekter og driftskostnader. Tilskudd inntektsføres i takt med bruken av midlene. Inntekter knyttet til levering av varer og tjenester inntektsføres på leveringstidspunktet. Kostnader medtas etter sammenstillingsprinsippet, dvs. at kostnader medtas i samme periode som tilhørende inntekter inntektsføres.

Hovedregel for vurdering og klassifisering av eiendeler og gjeld. Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk er klassifisert som anleggsmidler. Ander eiendeler er klassifisert som omløpsmidler. Fordringer som skal tilbakebetales innen et år er uansett klassifisert som omløpsmidler. Ved klassifisering av kortsiktig og langsiktig gjeld er analoge kriterier lagt til grunn. Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost, men nedskrives til virkelig verdi når verdifallet forventes ikke å være forbigående. Anleggsmidler med begrenset

økonomisk levetid avskrives planmessig. Langsiktig gjeld balanseføres til nominelt mottatt beløp på etableringstidspunktet. Omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt mottatt beløp på etableringstidspunktet. Enkelte poster er vurdert etter andre regler. Postene det gjelder vil være blant de postene som omhandles nedenfor.

Varige driftsmidler. Varige driftsmidler avskrives over forventet økonomisk levetid. Avskrivningene er som hovedregel fordelt lineært over antatt økonomisk levetid.

Varer. Varer er vurdert til det laveste av gjennomsnittlig anskaffelseskost og netto salgsverdi.

Fordringer. Kundefordringer og andre fordringer oppføres til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av en individuell vurdering av de enkelte fordringene. I tillegg gjøres det for øvrige kundefordringer en uspesifisert avsetning for å dekke antatt tap.

Pensjoner. Pensjonsordninger finansiert via sikrede ordninger er ikke balanseført. Forpliktelse er ikke balanseført. Pensjonspremien anses i disse tilfeller som pensjonskostnad og klassifiseres sammen med lønnskostnader.

NOTE 2 - DRIFTSINTEKTER

DRIFTSINTEKTER BESTÅR AV	2015	2014
Inntekt omvisning og bevertning	149 634	180 785
Salg bøker, dvd o.l.	295 577	137 658
Salg av tjenester	309 069	135 523
Sum salgsinntekter	754 280	453 966
Inntekter husleie og lokalleie	354 024	434 696
Viderefakturering	403 515	304 619
Sum leie og viderefakturering	757 539	739 315
Statlig driftstilskudd - Undervisningsdep. Kap.255	8 768 000	9 230 211
Statlig driftstilskudd - Norsk Kulturråd	10 000	1 026 541
Fylkeskommunale driftstilskudd - Vest-Agder	329 000	319 000
Fylkeskommunale driftstilskudd - Aust-Agder	136 000	132 000
Kommunale driftstilskudd fra kommuner på Agder	642 500	634 500
Prosjektstøtte til Krigsseilerregister fra Samlerhuset og fra private givere	1 163 931	0
Prosjektstøtte EØS	1 059 027	0
Andre tilskudd prosjekt	233 202	471 780
Merverdiavgiftskompensasjon	721 612	637 048
Sum inntektsførte tilskudd	13 063 272	12 451 080
Gaver og sponsorinntekter	51 837	198
Annen driftsinntekt	14 766	48 217
Sum andre driftsinntekter	66 603	48 415
Sum driftsinntekter	14 641 694	13 692 775

Annen kortsiktig gjeld. Pr. 31.12.2015 utgjør mottatt, ikke benyttet tilskudd kr. 687 564. Det vesentligste av mottatt, ikke benyttet tilskudd er prosjektet «Ny utstilling» som vil bli benyttet og inntektsført i 2016. Beløpet inngår i annen kortsiktig gjeld.

NOTE 3 - LØNNKOSTNADER, ANTALL ANSATTE, GODTGJØRELSE, PENSJON M.M.

LØNNKOSTNADER	2015	2014
Lønn	6 898 226	6 301 093
Arbeidsgiveravgift	1 094 137	1 027 013
Pensjonskostnader	809 515	1 008 683
Andre ytelser	175 360	398 960
Sum	8 977 238	8 735 748

Gjennomsnittlig antall årsverk: 13,6

YTELSER TIL LEDENDE PERSONER	Daglig leder	Styre
Lønn	838 485	64 000
Pensjonsutgifter	58 133	
Annen godtgjørelse	23 868	

Pensjon. Stiftelsen er pliktig til å ha tjenstepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenstepensjon. Stiftelsen har ytelsesbasert pensjonsforsikring i KLP, se note 6. Stiftelsens pensjonsordninger tilfredsstiller kravene i lov om obligatorisk tjenstepensjon.

Revisor. Kostnadsført revisjonshonorar i 2015 utgjør kr 28 250. I tillegg kommer honorar for andre tjenester med kr 34 500.

NOTE 4 - ANLEGGSMIDLER

	Bygninger og tomter	Driftsløsøre, inventar o.l.	Nybygg under oppføring	Sum
Anskaffelseskost pr 01.01.2015	11 588 077	1 164 421		12 752 498
+ Tilgang kjøpte anleggsmidler		171 368	50 000	221 368
= Anskaffelseskost 31.12.2015	11 588 077	1 335 789	50 000	12 973 866
Akkumulerte avskrivninger 31.12.2015	10 556 377	1 182 687		11 739 064
= Bokført verdi 31.12.2015	1 031 700	153 102	50 000	1 234 802
Årets ordinære avskrivninger	394 800	18 266		413 066
Økonomisk levetid	10-30 år	5 år		

NOTE 5 - EGENKAPITAL

	Stiftelseskapital	Egenkapital m. selv-pålagte restriksjoner	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Pr. 31.12.2014	200 000	1 634 992	2 933 470	4 768 462
Pr. 01.01.2015	200 000	1 634 992	2 933 470	4 768 462
Bruk av fond		-11 835		-11 835
dring fra tidligere år			-87 329	-87 329
Årets resultat			-42 882	-42 882
Pr. 31.12.2015	200 000	1 623 157	2 803 259	4 626 415

NOTE 6 - PENSJONSKOSTNADER, -MIDLER OG -FORPLIKTELSE

Selskapet har pensjonsordning som omfatter i alt 14 personer. Ordningen gir rett til definerte fremtidige ytelser. Disse er i hovedsak avhengig av antall opptjeningsår, lønnsnivå ved oppnådd pensjonsalder og størrelsen på ytelsene fra folketrygden. Den kollektive pensjonsavtalen er finansiert ved fondsoppbygging organisert i KLP. Denne finansieres over selskapets drift. Forpliktelsen er ikke balanseført.

	NOK
Årets pensjonspremie, er kostnadsført i 2015	895 508
Andel av oppsamlet egenkapitaltilskudd 31.12.2015	246 341
Årets innbetaling til egenkapitalinnskudd, er kostnadsført i 2015	20 506
Saldo premiefond 31.12.2014*	714 804
Avkastning på pensjonspremiefond 2014*	24 483
Beregnete pensjonsforpliktelser før arbeidsgiveravgift pr 31.12.2015	2 192 222

* det er ikke mottatt beløp fra KLP for 2015

Økonomiske forutsetninger:

Diskonteringsrente	4,00%
Forventet lønnsregulering/pensjonsøkning/G-regulering	2,97%
Forventet avkastning på fondsmidler	4,65%

Som aktuaemessige forutsetninger for demografiske faktorer og avgang er lagt til grunn vanlig benyttede forutsetning er innen forsikring.

NOTE 7 - BANKINNSKUDD

Bundet skattetreksinnskudd bank utgjør pr 31.12.2015 kr. 298 075 og som dekker skyldig skattetrekk pr 31.12.2015.

NOTE 8 - AVSETNING FOR FORPLIKTELSE

Avsetning for forpliktelser består av:

	2015	2014
Vedlikeholdsfond	-1 258 950	-1 258 950
Okkupsjonshistoriske fond	0	0
Avsetning for forpliktelser	-1 258 950	-1 258 950

Vedlikeholdsfond er avsatt i samsvar med stiftelsens vedlikeholdsplan i samsvar med regnskapslovens § 4-1 er det avsatt kr 1 258 950 pr 31.12.2015. Avsetningen på kr 1 258 950 representerer utsatt vedlikehold i henhold til vedlikeholdsplanen. Avsetning vil bli reversert fremover i samme forhold som vedlikeholdsarbeidet kostnadsføres.

NOTE 9 - AKSJER, EGENKAPITAL OG RESLUTAT I TILKNYTTET SELSKAP

Stiftelsen stiftet 50% av Vesterveien 6 AS i mars 2015. Vesterveien 6 AS har forretningskontor i Kristiansand. Investeringen er balanseført til kostpris kr 2,5 millioner. Egenkapitalen pr 31.12.2015 er kr 4 420 076* og resultatet 2015 er underskudd på kr 579 924*.

*beløpene er ikke revisorgodkjent.

NOTE 10 - FORDRINGER MED FORFALL SENERE ETT ÅR

	2015	2014
Lån tilknyttet selskap*	1 008 000	0
Andre fordringer (anleggsmidler)	900	88 229
Sum langsiktige fordringer	-1 008 900	88 229

*Herav renter kr 8 000 fra 09.04.2015.

NOTE 11 - BEVARINGSVERDIGE EIENDELER

Vesterveien 4, Kristiansand er bevaringsverdig eiendel og følgende klausul er tatt inn skjøtet på eiendommen:

«Bygningen er erklært verneverdig. Kjøper og fremtidige eiere forplikter seg til å legge alle tiltak som omfatter bygningens eksterior, lesesal og trappeoppgang frem for fylkeskonservatoren i Vest-Agder fylkeskommune, eller annen antikvarisk myndighet, for godkjenning. Denne heftelsen kan ikke avlyses uten samtykke fra Riksantikvaren.»

Uttalelse om øvrige forhold
Konklusjon om årsberetningen
 Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet og forutsetningene om fortsatt drift er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon
 Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har opplyst sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av stiftelsens regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Konklusjon om forvaltning
 Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendige i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAF) 3000, mener vi stiftelsen er forvaltet i samsvar med lov, stiftelsens formål og vedtektene for øvrig.

Kristiansand, 18.02.2016
Revisorgruppen Agder AS

 Randi K. Kallevik
 statsautorisert revisor

Medlem av UHF Internettillit, en sammenslutning av uavhengige revisorer og konserntillitsregulatorer
 www.ufb.no

Til årsmøtet i
Stiftelsen Arkivet

REVISORS BERETNING

Uttalelse om årsregnskapet
 Vi har revidert årsregnskapet for stiftelsen Arkivet som viser et underskudd for endring av fond på kr 54 717 og årsunderskudd etter endring av fond kr 42 882. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2015, resultatregnskap for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsippene og andre notopplysninger.

Syrets og direktørens ansvar for årsregnskapet
 Styret og direktør er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapskikk i Norge, og for slik rettviseende kontroll som styret og direktør finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter
 Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god regnskapskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og pliktlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for bekjente og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for stiftelsens utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettviseende bilde. Formålet er å utføre revisjons handlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av stiftelsens interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsmetodene utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon
 Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til Stiftelsen Arkivet per 31. desember 2015 og av resultatet for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapskikk i Norge.

Medlem av UHF Internettillit, en sammenslutning av uavhengige revisorer og konserntillitsregulatorer
 www.ufb.no

ANSATTE I STIFTELSEN ARKIVET PR 31.12.2015

Navn

Audun Myhre
Kjetil Grødum
Riina Upsal*
Tor Johannessen
Eystein Ellingsen**
Georg Kristoffer Fjalsett
Bjørn Tore Rosendahl
Simen Zernichow***
Thomas V. H. Hagen**
Stein Christian Salvesen
Gro Kvanvig
Kai Erland
Mirjam Kristensen
Stine S. Laursen
Idunn Sem

Stilling

Direktør
Forskningsleder/Assisterende direktør
Økonomi- og Administrasjonsleder
Økonomikonsulent
Undervisningsleder
Formidler
Historiker/forsker - krigsseilerne
Prosjektkoordinator - krigsseilerne
Historiker/forsker
Informasjonsansvarlig
Prosjektleder
Kulturansvarlig
Bibliotekansvarlig
Kontorfullmektig
Prosjektansatt

* Riina Upsal ble tilsatt som økonomileder og begynte 13. september.

** Eystein Ellingsen og Thomas V.H Hagen har hatt pappapermisjon i løpet av 2015.

*** Simen Zerichow er engasjert som prosjektmedarbeider i Krigsseilerregisteret fra 23. mars

I tillegg har følgende personer vært engasjert hos Stiftelsen Arkivet i kortere eller lengre perioder:

Peter Praefcke	Vaktmester - pensjonistvilkår
Randi Roland Huseth	Resepsjonist - pensjonistvilkår
Kjell Ove Kåvenes	Ansatt via arbeidsmarkedstiltak
Robert Zimmermann	Prosjektansatt
Inga Kaleck	Prosjektansatt
Marcel Rådstrøm (Forum for levande historie, Stockholm)	Vikar for Eystein Ellingsen

STYRET I STIFTELSEN ARKIVET PR 31.12.2015

Verv

Leder
Nestleder - representant for Kristiansand kommune
Styremedlem
Styremedlem
Representant for Arkivets Venneforening
Representant for Staten
Representant for Vest-Agder fylkeskommune
Representant for Aust-Agder fylkeskommune
Ansattes representant i styret
Vararepresentant for Dagrun Eriksen
1. vararepresentant for Harald Sødal
2. vararepresentant for Harald Sødal
Vararepresentant for Birgit Attestog
Vararepresentant for Gunvor Andresen
Vararepresentant for Tor Hultmann
Vararepresentant for Gunnar Skaar
Vararepresentant for Nils Harald Rennestraum
Vararepresentant for Øystein Haga
Vararepresentant for Thomas Hagen
Direktør/Sekretær for styret

Navn

Dagrun Eriksen
Harald Sødal
Birgit Attestog
Gunvor Andresen
Tor Hultmann
Kristin Eidet Robstad
Nils Harald Rennestraum
Øystein Haga
Thomas V. H. Hagen
Inger Turid Tonstad
Helene H. Knudsen
Ove Sten Olsen
Torunn Charlotte Nyberg Lund
Aslaug Kristiansen
Inger Berit Mjølund
Elisabeth Attramadal
Janne Nystøl Spilde
Anne Kari Mentzoni
Bjørn Tore Rosendahl
Audun Myhre

RÅDET I STIFTELSEN ARKIVET PR 31.12.2015

Robert Mood	Rådsleder	Arne Thomassen	Rådsmedlem
Hanne Sophie Greve	Rådsmedlem	Finn Holmer-Hoven	Rådsmedlem
Åse Lill Kimestad	Rådsmedlem	Odd R. Jørgensen	Rådsmedlem
Aud Blattmann	Rådsmedlem	Lasse Laudal	Rådsmedlem
Karen Junker	Rådsmedlem	Arne Eilertsen	Rådsmedlem
Terje Næss	Rådsmedlem	Rita Johnsen	Rådsmedlem
Kristen Taraldsen	Rådsmedlem	Eva Bergh	Rådsmedlem
Sylfest Lomheim	Rådsmedlem	Eva Kvelland	Rådsmedlem
Inger Turid Tonstad	Rådsmedlem	Anette Storeide	Rådsmedlem
Bentein Baardson	Rådsmedlem	Mette Gundersen	Rådsmedlem
Bjørn Robstad	Rådsmedlem	Lars Erik Lyngdal	Rådsmedlem

NY UTSTILLING «BRENNPUNKT ARKIVET»

ÅPNER 9. APRIL 2016

STØRRE ROM FOR MENNESKEVERD

En europeisk stemme for demokrati, menneskerettigheter og fred

Stiftelsen Arkivet er et nasjonalt forsknings- og formidlings-senter. Med utgangspunkt i 2. verdenskrig utvikler, formidler og anvender vi kunnskap som skaper større rom for menneskeverd.

Historiebevisste

Vi vil lære av historien og gi tolkningsrammer, forståelse og engasjement for å skape større rom for menneskeverd i dag.

Ekte

Arkivet er et autentisk åsted og et minnesteid for de som satt i Gestapos fangenskap i dette huset under andre verdenskrig. I dag er Arkivet et forsknings-, dokumentasjons- og formidlings-senter som legger vekt på å være tydelige og utfordrende.

Engasjerte

Vi vil at alle som kommer i kontakt med oss, skal forstå viktigheten av å fremme demokratiske grunnverdier og menneskerettigheter.

Stiftelsen Arkivet
Vesterveien 4, 4616 Kristiansand
Tel. +47 38 10 74 00
kontakt@stiftelsen-arkivet.no
www.stiftelsen-arkivet.no